

ROZLIČNOSTI

Význam športového termínu libero

Z taliančiny prevzatý termín *libero* nie je v súčasnej slovenčine nový a neznámy. Bez výkladu významu ho zaregistrávajú aj Pravidlá slovenského pravopisu (1998) v podobe **libero** -a mn. -ovia m., v Krátkom slovníku slovenského jazyka (2003) sa pri tomto termíne uvádza výklad „futbalový obranca voľne zasahujúci do hry po celom ihrisku“. Futbal ako jediný šport, v ktorom „funguje“ voľný hráč, predpokladá pri výklade spomínaného hesla aj Slovník cudzích slov (2008): **libero** -a m. (t) šport. „futbalový obranca voľne operujúci po ihrisku“. Dominanciu futbalu opakuje a zdôrazňuje aj Slovník súčasného slovenského jazyka H – L (2011): **libero** -a pl. N -ovia m. (tal.) šport.: (vo futbale) technicky a takticky dobre vybavený hráč, ktorý má schopnosti rozohrávať a zakladať útoky. Ľ. Králik v Stručnom etymologickom slovníku slovenčiny (2015) v hesle **liberálny** odkazuje na heslo **libero** šport. „futbalový obranca voľne zasahujúci do hry po celom ihrisku (od 20. stor.) * Z tal. *libero*, doslova ‚voľný‘, z lat. *liber* ‚slobodný, voľný‘“.

V súčasnosti je však už situácia iná, vo futbale frekvencia používania tohto termínu ustáva; o *liberoch* sa jednoznačne v tlači píše a v športových reportážach hovorí najmä v súvislosti s volejbalom, napr. *V Zlíne pôsobil ako smečiar, ale v Nitre s ním rátajú na pozíciu libera* (MY Nitrianske noviny, 2017). – *Dvadsaťdeväťročná volejbalistka hrajúca na pozícii libera sa chce v budúcnosti už venovať predovšetkým rodine* (DŠ, 2009). – *Odchovanec košického volejbalu, pôvodne prihrávajúci smečiar, neskôr libero, pôsobil aj v kluboch v Humennom a Prešove* (Sme, 2019). – *Túto sezónu odštartoval ako smečiar, po zranení členka sa však vrátil k liberovi* (Korzár, 2003).

Libero je aj vo volejbale „voľný“ (najmä nevysoký, vzrastom nižší) obranný hráč, ktorý nepodáva (nechodí na serv), nesmie nielen blokovat', ale ani sa pokúšať o blok. Je to hráč tímu nosiaci odlišný dres ako jeho spoluhráči. Môže vymeniť ľubovoľného hráča zadnej zóny v prípade, že sa medzi výmenami uskutočnila minimálne jedna rozohrávka.

Najnovšie sa začína používať aj ženská podoba *liberka*, v množnom čísle *liberky*, napr. *Žilina nastúpila bez liberky Olejníkovej, ktorú na tomto poste zastúpila smečiarka Bombeková* (SME, 2010). – *Najskúsenejšia hráčka slovenských volejbalistiek je liberka Simona Kohútová* (Šport, 2009). – *To, že máme dobrú nahrávačku a solidne blokárky i liberku, vieme už dávnejšie* (Šport, 2007). V SSSJ H – L uvádzaná správne utvorená plurálová podoba *liberovia* sa v praxi používa zriedkavo.

Ivor Ripka
Bratislava

Webový korpus slovenčiny ARANEUM + HPLT + FineWeb2

Úvod

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra Slovenskej akadémie vied (ďalej JÚĽŠ SAV) si už dlhodobo udržiava korpusovú tradíciu v tvorbe textových korpusov a vo výskume v oblasti korpusovej lingvistiky. Tvorbe korpusov sa venuje najmä oddelenie Slovenského národného korpusu (ďalej SNK), no mnohé korpusy (vrátane tohto, ktorý opisujeme) vznikajú aj mimo neho. V sérii článkov si podrobnejšie predstavíme niektoré významnejšie korpusy, ktoré vznikli na pôde JÚĽŠ SAV a ktoré sú dostupné širokej odbornej aj laickej verejnosti. Začneme (v čase písania tohto článku) najväčším webovým korpusom slovenčiny (po odstránení duplicit), čiže aj najväčším korpusom všeobecného jazyka.

Webové korpusy zohrávajú v súčasnej korpusovej lingvistike významnú úlohu – dokonca sa stali de facto štandardom pri trénovaní veľkých jazykových modelov (z čisto pragmatických dôvodov: pre bežné písané jazyky sú webové korpusy pomerne ľahko dostupné alebo vyrobiteľné v dostatočných veľkostiach). Hoci kvalita textu (v zmysle pravopisnej a gramatickej správnosti a štylistickej uhladenosti) v týchto korpusoch často nedosahuje úroveň beletrie alebo staršej žurnalistiky, na druhej strane oveľa lepšie odrážajú „bežný jazyk“ než veľké reprezentatívne („národné“) korpusy založené na beletrii a iných publikovaných textoch.